

[Boligministeren.]

I en lang række af de bebyggelser, der er opført i de senere år, er der i langt højere grad blevet taget hensyn til, at børnene skal kunne færdes trygt, bl. a. ved at den kørende og den gående trafik er adskilt.

Så skal jeg kun til fru Helle Degn sige, at rapporten ikke indeholder noget kontroversielt af nogen art, den indeholder såmænd kun et forslag til ændring af planlovgivningen og et forslag til ændring af byggelovgivningen. Jeg modtog rapporten sidste fredag, og den vil formodentlig om 14 dage, når den er trykt, være folketingets boligudvalg i hænde. Og så skal jeg af hensyn til mine forgængere som boligminister sige, at det er heller ikke rigtigt, at de har ladet denne rapport ligge i 1½ år, som fru Helle Degn fik sagt.

Ordføreren for forslagsstillerne (Fuglsang) (DKP):

Ganske kort til hr. Henning Philipsen. Jeg tør ikke med så stor sikkerhed, som hr. Henning Philipsen gjorde her, udtale mig om årsagen til affæren på Grønlands Torv i Ålborg, om den ene og alene skyldes disse børns og unges forkvaklede forhold. Det er nu engang nødvendigt at se en sammenhæng mellem den almindelige samfundsmæssige udvikling gennem de muligheder, man giver vores børn og unge, og de resultater, man kommer til. Jeg vil ikke umiddelbart fordømme disse unge, sådan som det er så let, ikke mindst fra borgerlig side.

(Kort bemærkning).

Henning Philipsen (SF):

Jeg er ked af, hvis hr. Fuglsang har misforstået mig. Hvis han har det, har jeg ikke udtrykt mig klart nok. Jeg mener nemlig ikke, at jeg gav udtryk for, hvad årsagen kunne være, men derimod for, hvad jeg ikke mente kunne være årsagen. Jeg mener, at den omstændighed, at man i den grad, som tilfældet er, har udbygget dette område med fritidsfaciliteter såvel som friarealer, ikke i sig selv kan være en begrundelse for det, der skete på Grønlands Torv i Ålborg.

Ingomar Petersen (RV):

Jeg synes, det var dejligt, hvis vi kunne slutte denne debat af med at være lidt bør-

nevenlige, og jeg vil derfor spørge boligministeren, om han ikke vil foranledige, at der udsendes et cirkulære til byggemyndighederne, hvorefter man fremover ikke skal søge byggetilladelse for at bygge et lille legehuse i sin egen have. Så har vi da i hvert fald startet noget børnevenligt her i folketinget.

Hermed sluttede forhandlingen

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til boligudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ekspropriation til bolig- og erhvervsformål [af Auken m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 89) findes i tillæg A. sp. 1575, fremsættelsen i tidenden sp. 1916).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Miljøministeren (Holger Hansen):

Det af socialdemokratiet fremsatte lovforslag er jo ikke nogen nyhed. Det svarer stort set til det forslag, der blev fremsat i 1973 under den socialdemokratiske regering, blot har partiet nu føjet erhvervsformål til i det forslag, der nu foreligger. Forslaget vil altså udvide kommunernes ekspropriationsadgang endnu mere, end det var tilfældet med det forslag, som blev fremsat i fjor. Jeg kan godt se, at der i forbindelse med planlægning og byudvikling kan opstå situationer, som gør det svært med den nuværende lovgivning at tilrettelægge udviklingen på en hensigtsmæssig måde; men det betyder ikke nødvendigvis, at en lovgivning om ekspropriation er løsningen på disse problemer. Der er jo allerede i den nugældende lovgivning en, ganske vist begrænset, mulighed for at foretage ekspropriation. Således kan kommunerne efter byplanlovens § 12 og byggelovens § 56 foretage ekspropriation,

[Miljøministeren.]

hvis en udarbejdet bebyggelsesplan ikke kan gennemføres uden et sådant indgreb. Kommunerne står altså ikke uden muligheder for at erhverve arealer på anden måde end ved køb i de tilfælde, hvor det er påkrævet for at sikre, at en bebyggelsesplan gennemføres.

Jeg vil ikke afvise, at der, selv om der allerede er visse muligheder, er behov for at finde yderligere veje til at sikre en rigtig planlægning, og det vil efter min opfattelse ikke være rigtigt at tage spørgsmålet op nu om at udvide adgangen til ekspropriation til isoleret overvejelse. Problemet vil mere naturligt kunne drøftes i sammenhæng med den næste etape af planlovsreformen, som netop vil komme til at omfatte den kommunale planlægning.

Det er som bekendt min hensigt at fremsætte forslag til næste etape af planlovsreformen nu til foråret, og da dette forslag først kan gennemføres i næste samling, vil der blive rig lejlighed til at drøfte forslagene i denne sammenhæng.

Med disse bemærkninger vil jeg henstille, at de problemer, der rejses i dette lovforslag, indgår i drøftelsen af lovforslaget om den kommunale planlægning.

Kirsten Jacobsen (FP):

Forslaget fra socialdemokratiet om ekspropriation til bolig- og erhvervsformål udvider efter min mening kommunernes magt alt for meget. Der findes efter min mening en fornøden adgang til ekspropriation i den allerede gældende lov, som miljøministeren også omtalte. I fremsættelsestalen står der, at der er tale om et lovforslag, hvis hovedbegrundelse er at medvirke til at udvide kommunernes adgang til at føre en aktiv jordpolitik. Jeg mener ikke, man bør udvide den adgang, jeg mener snarere, at man bør begrænse den.

Længere nede står der, at der ikke er mangel på arealer, der er udlagt til bolig- og erhvervsformål som byzone. Alene af den grund kan jeg ikke se nogen som helst grund til, at man yderligere skal udvide kommunernes ret. Man anfører også, at grundpriserne eventuelt vil falde. Det er min erfaring, at vi aldrig nogen sinde har haft så høje grundpriser her i landet, som efter at kommunerne faktisk egenhændigt sad på

udstykningsen af byggegrunde, så jeg tror ikke, at en yderligere udvidelse i den retning vil sænke priserne, snarere tværtimod. Det har også været sådan, at kommunerne har ligget med jorden, de har ikke udstykket den, de har ikke byggemodnet den, og når man så har udstykket 30 parceller og grundene og udbudt dem til salg, har der været 700 ansøgere. Det har været sådan, at pressen har sagt, at det er kommunernes boliglotteri. Jeg tror ikke, man skal gå længere i den retning, jeg tror snarere, man skal gå den anden vej.

Så står der i fremsættelsestalen:

„Det er dog ikke tanken, at ekspropriation skal erstatte kommunernes arealerhvervelse i fri handel. Tværtimod er det vores opfattelse, at det planlægningsmæssige rygstød, som ekspropriationsadgangen efter dette forslag giver kommunerne, vil virke fremmende på den frie handel.“

Hvis man dermed mener, at man vil øve pression mod dem, der har arealerne, ved at sige: hvis du ikke sælger til den pris, vi tilbyder dig, så eksproprierer vi, så bliver det uden vor medvirken.

Ivar Hansen (V):

Et lignende lovforslag fra socialdemokratiet var jo til behandling sidste vinter og blev da genstand for en ret indgående debat. Det forslag, der nu er fremsat, er udvidet til også at gælde ret til ekspropriation til erhvervsformål. Jeg vil gerne gøre nogle enkelte, mere principielle bemærkninger til det lovforslag, der er fremsat.

Grundloven fastsætter jo ret så klare regler for ekspropriation af privat ejendom, idet en sådan ekspropriation kun kan gennemføres, når almenvellet kræver det. Vi må konstatere, at vi er kommet et godt stykke vej med hensyn til ekspropriationsmuligheder. Det gælder ekspropriation til offentlige formål, veje osv. Det gælder ekspropriation efter bygge- og byplanloven, og det gælder endelig ekspropriation til rekreative formål.

Vi har altså allerede en række områder, hvor den enkelte må vige af samfundshensyn. Jeg vil gerne sige, at vi i venstre langtfra føler os overbevist om, at det vil være rigtigt at udstyre kommunerne med den magtfaktor over for den enkelte, som en ret til ekspropriation til bolig- og erhvervsfor-

[Ivar Hansen.]

mål er udtryk for. Vi mener, at de enkelte eksempler, der har været på, at den private ejendomsret har stillet sig i vejen for en hensigtsmæssig byudvikling, i virkeligheden kun bekræfter, at de hidtil gældende lovræglers inden for planlægningen har virket tilfredsstillende, i hvert fald hvor kommunerne har disponeret langsigtet.

Jeg vil gerne understrege miljøministerens ord om, at problemer af den art, lovforslaget tilsigter at løse, bør ses og drøftes i sammenhæng med den fortsatte gennemførelse af planlovsreformen. Jeg vil gerne give udtryk for, at vi er enige i dette synspunkt i venstres folketingsgruppe. Der vil jo blive rigelig lejlighed til at drøfte den problematik, som lovforslaget rejser, i en større sammenhæng. Jeg vil derfor gerne på venstres vegne give udtryk for, at vi principielt er imod det, som lovforslaget giver udtryk for, men at vi er villige til at gå ind i en drøftelse i udvalget af den problematik, som lovforslaget rejser. Vi mener bare, at den kan løses på anden måde.

Ingomar Petersen (RV):

Det fremsatte lovforslag må betragtes som en hjælp for kommunerne til at gennemføre en fysisk og økonomisk rigtig planlægning i fremtiden, såfremt kommunerne på et vist tidspunkt i planlægningen skulle komme ud i den uholdbare situation ikke at kunne gennemføre den samfunds­mæssigt mest hensigtsmæssige planlægning grundet en enkelts eller enkeltes private særinteresser. Man må være opmærksom på, at en kommune kan risikere ikke at kunne gennemføre den mest hensigtsmæssige planlægning i henhold til den nye regionplanlov, den nye miljølov, naturfredningsloven samt andre og kommende planlægningslove, såfremt man ikke i lovgivningen har hjemmel til i yderste nødstilfælde at foretage en ekspropriation. I fremtidens samfund med energiproblemer samt yderligere problemer med at udnytte de økonomiske ressourcer bedst muligt til gavn for den samlede befolkning må kommunalbestyrelserne på borgerne vegne og i samarbejde med borgerne have mulighed for at planlægge, således at el-, vand- og fjernvarmeforsyning samt kloakanlæg udnyttes bedst og billigst muligt.

Vor nuværende planlægningslovgivning,

by- og landzonelovens formålsparagraf bl. a., der siger, at der til enhver tid skal forefindes et passende udbud af byggemodnet jord, må og skal kunne opfyldes, så befolkningen ikke skal vente år på at få en byggegrund eller ligefrem deltage i lotteri herom.

Lovforslaget har tidligere været fremsat, men blev ikke færdigbehandlet grundet regeringsskiftet. Der har under det tidligere udvalgsarbejde været udført et stort arbejde, som det nye folketingsudvalg kan videreføre. Et lovforslag, der griber så væsentligt ind i den private ejendomsret, må efter det radikale venstres vurdering have en meget grundig udvalgsbehandling. Spørgsmålet om ekspropriation til erhvervsformål samt spørgsmålet om ekspropriation i landzone må vurderes meget nøje.

Vi vil ikke blankt afvise, at der kan være visse fordele ved, at loven kommer til at omfatte landzone af hensyn til det nære samfund, en planlægning af landsbysamfundet, men vi ønsker en nærmere vurdering af fordele og ulemper ved dette, inden endelig stilling tages.

At kommuner og amter skal administrere loven, kan i decentraliseringens interesse kun hilses med tilfredshed. Det er mit indtryk efter mange års kommunalt arbejde, at der på tværs af partiskel i de kommunale led er stor interesse for en sådan lovgivning, og derfor må det være rimeligt, at de kommunale organisationer sammen med grundejerorganisationerne får lejlighed til at fremkomme med deres synspunkter inden en endelig stillingtagen fra folketingets side. Det forekommer mig ligeledes rimeligt, at et så vidtgående lovforslag ikke endeligt vedtages af folketinget, uden at folketinget også har haft mulighed for at vurdere de til lovforslaget hørende cirkulærer og bekendtgørelser, så tinget virkelig er klar over, hvorledes en eventuel lov vil blive administreret ude i amter og kommuner.

Jeg kan tilsige det radikale venstres vilje til at nå et resultat igennem et grundigt udvalgsarbejde.

Hans Toft (KF):

Da lovforslaget nærmest er en genfrem­ sættelse fra i fjor, skal jeg indskrænke mig til nogle få bemærkninger. En vedtagelse af dette forslag indebærer, at så at sige al fast

[Hans Toft.]

ejendom, der i dag ejes af private, kan overtages af det offentlige til næsten et hvilket som helst formål. Man kan ekspropriere et parcelhuskvarter, helt eller delvis udbygget, for at omdanne det til f. eks. et socialt boligbyggeri. Man kan ekspropriere en mindre erhvervsdrivendes forretning for at give plads for et butikscenter.

Hertil kommer, at den tidligere socialdemokratiske regering for to år siden gennemførte en ændring af loven om særlig indkomst, således at ekspropriationserstatninger nu beskattes. Det betyder, at den, man vil tvinge bort fra sin ejendom ifølge dette forslag, f. eks. den, som må tvangsafstå sin ejendom, ikke engang levnes mulighed for at købe en tilsvarende ejendom på grund af den særlige indkomstbeskatning.

Derfor må jeg sammenfattende sige om dette forslag, at det bygger nok på den tro, at det offentlige altid og i alle situationer er klogere og ved alting bedre end den enkelte borger. Jeg må sige til forslagsstillerne, at jeg deler ikke denne tro. Det bygger også på den opfattelse, at det offentlige altid og i alle situationer skal have større rettigheder end den enkelte borger. Heller ikke denne opfattelse deler jeg.

Forslaget vil udstyre kommunalbestyrelser med en magtbeføjelse, som en kommunalbestyrelse efter vor opfattelse ikke bør have. Vi sætter den enkelte borgers retssikkerhed og sikkerhed i det hele taget mod overgreb højere, end dette forslag vil gøre det. Derfor kan vi heller ikke medvirke til vedtagelse af det.

Jeg har lyttet med interesse til de øvrige ordførere, jeg har også lyttet med interesse til den radikale ordfører. Det gjorde jeg også i fjor, da hr. Skovmand talte på det radikale venstres vegne, men jeg må også sige, at jeg fulgte udvalgsarbejdet i udvalget for fysisk planlægning med en endnu større interesse, end jeg fulgte den radikale ordfører, hr. Skovmands ordførertale her i salen. Da kom det radikale venstre dog ind på fornuftigere tanker. Det tror jeg faktisk også det radi-

kale venstre vil komme, når vi nu går i gang med udvalgsarbejdet.

Iversen (CD):

Jeg synes jo nok, hr. Hans Toft tegnede det lidt sort, og jeg synes da, at jeg i den forbindelse vil gøre opmærksom på, at kommunalbestyrelserne landet over er også mennesker. Det er ikke sådan en maskine, der skal afgøre det, men det er mennesker, der er valgt af borgerne. Hvis kommunerne skal have mulighed for at bringe deres planlægning til udførelse, er det vel nok nødvendigt, at de får mulighed for i påtrængende tilfælde at ekspropriere det, der er nødvendigt, og det er min opfattelse, at flertallet af landets kommuner ønsker loven, fordi man anser den for et nødvendigt redskab i en hensigtsmæssig, aktiv jordpolitik. Fra centrum-demokraternes side ser vi med sympati på forslaget, og vi finder, at det absolut egner sig for en temmelig grundig udvalgsbehandling. Jeg synes også, det skal ses i sammenhæng med den bebudede planlægningslovgivning, der kommer.

Henning Philipsen (SF):

Jeg skal på mit partis vegne give tilslutning til lovforslaget. Jeg synes, man skal se på, hvad det er, forslaget drejer sig om, og ikke mindst på baggrund af hr. Hans Tofts bemærkninger synes jeg nok lige, man bør se på, at her drejer det sig om at give kommunerne en mulighed for en ordentlig langsigtet planlægning. Til hr. Hans Tofts bemærkninger om, at hvis dette forslag gennemføres, vil, sådan tror jeg hr. Hans Toft sagde, al privat ejendom kunne eksproprieres: det kan den da også i dag. Med den nugældende grundlovs bestemmelse om, at når almenvellet kræver det, kan man ekspropriere ejendom, kan man, jeg havde nær sagt teoretisk, men også praktisk, ekspropriere al privat ejendom i dag, og det synes jeg da lige man skal holde sig for øje. Det, det derfor drejer sig om, er efter min opfattelse ikke en krænkelse af den private ejendomsret, men et forsøg på at tilgodese fællesska-

[Henning Philipsen.]

bet i overensstemmelse med grundlovens bestemmelser om ekspropriation.

Det, det drejer sig om her, er som sagt, at kommunerne, hvis dette forslag gennemføres, hvad jeg håber, får en mulighed for at tilrettelægge en ordentlig langsigtet planlægning, og hvad der nok er lige så vigtigt, at kommunerne får en mulighed for at påbyde eller træffe bestemmelse om, at nu skal den og den byggesag eller de og de anlæg sættes i værk. Det har man hidtil haft temmelig svært ved, så længe det har været den enkelte, private borger, som har kunnet forhindre, at der skete en naturlig og fornuftig udvikling i kommunen.

Vi havde for vort vedkommende gerne set, at priserne på jorden i sammenhæng med en ekspropriation også kunne være blevet diskuteret i forbindelse med dette forslag. Den mulighed har vi naturligvis under udvalgsarbejdet, men jeg synes nok, det ville have været rimeligt, om vi havde fået det med ind i billedet også. Jeg kan heller ikke tilbageholde en bemærkning om det rimelige i, at vi kom til at diskutere mulighederne for at støtte kommunerne i en eventuel bestræbelse på i stedet for at sælge jorden at leje den ud.

Så kan jeg heller ikke tilbageholde en bemærkning til hr. Ivar Hansen, som gav udtryk for sit partis opfattelse af, hvad man forstod ved almenvellet, og ligesom tog afstand fra dette forslag i spørgsmålet om, at man skulle kunne ekspropriere jord til boligformål. Nu må jeg måske sige til hr. Ivar Hansen, at jeg har endnu ikke hørt de samme kritiske bemærkninger hverken fra hr. Ivar Hansen eller fra venstre, når det drejer sig om at ekspropriere jord til f. eks. at opføre benzinstationer på.

Endelig til sidst til fru Kirsten Jacobsen en ganske kort, jeg indrømmer blankt polemisk bemærkning. Det kunne nu være rart for os andre at få at vide, om det nu også var helt sikkert, at fru Kirsten Jacobsen talte på hele fremskridtspartiets gruppes vegne.

Honoré (KrF):

Det er nødvendigt, at kommunerne råder over de nødvendige instrumenter til en langsigtet planlægning, og et af disse instrumenter er ekspropriationsretten.

Socialdemokratiets forslag rummer imidlertid en meget betydelig udvidelse af ekspropriationsretten. Det skal nu være tilladt at ekspropriere ikke blot til offentlige formål: veje, skoler osv., men også til bolig- og erhvervsformål.

§ 1 er en meget vidt formuleret paragraf. Når det hedder, at det skal være „af væsentlig betydning“, er det sandelig en meget, meget vid beføjelse, man dermed giver. Man kunne modsætningsvis have forestillet sig, at det hed, at det er absolut nødvendigt, men „væsentlig betydning“ — alt kan faktisk være af væsentlig betydning.

Videre hedder det „en iværksat planlægning“. Også det er et uhyre vidt begreb. Denne meget vide formulering, denne uhyre store udvidelse af ekspropriationsretten rummer naturligvis muligheder for store misbrug af denne ret. Vi vil imidlertid ikke fra kristeligt folkeparti afvise, at der kan være grunde, der taler for en beskedent udvidelse af ekspropriationsretten, og vi vil gerne se på det i udvalget.

Men vi vil understrege, at spørgsmålet om ekspropriation ikke blot er et koldt planlægger-spørgsmål, men at det også har en menneskelig dimension. Menneskene i de boliger, der eksproprieres, har ofte tilbragt en stor del af deres liv på dette sted, de er fortrolige med bydelen, med naboerne, og river man dem væk fra dette miljø, har det ofte meget store menneskelige tragedier til følge. Også denne side af ekspropriationen henstiller jeg at forslagsstillerne vil tage alvorligt ind i deres overvejelser.

I øvrigt mener jeg, at man under udvalgsarbejdet bør undersøge de erfaringer, man har gjort i Sverige, hvor man, så vidt jeg ved, i nogle år har haft en udvidet ekspropriationsret. Jeg synes, det kunne være interessant at se, hvilke erfaringer man har gjort med denne ret i broderlandet.

Kaj Hansen (DKP):

Vi har stor sympati for dette forslag og synes, at det er godt, det er fremsat. I virkeligheden har det ikke særlig stor rækkevidde, og det må da være naturligt, at kommunerne får adgang til at ekspropriere jord, således at man kan foretage en fornuftig byudvikling. Man kan vel også ad den vej være med til i nogen grad at forhindre spekulation i jord.

[Kaj Hansen.]

Jeg kan ikke lade være med at hæfte mig ved, at dette forslag er fremsat den 8. februar. Hvordan var situationen den 8. februar? Man havde et anlægs- og byggestop, som forhindrede kommunerne i at udstykke jord, og derfor rejste vi spørgsmålet om at afvikle anlægs- og byggestopet her i folketinget. Det er da godt, at tingene skrider fremad, idet indenrigsministeren den 28. februar i et cirkulære til kommunalbestyrelserne meddelede, at man nu giver en generel tilladelse til, at kommunerne igen kan gennemføre udstykning til boligformål m. v. Det tyder på, at der ligesom er ved at komme skred i tingene omkring anlægs- og byggestopet, og vi synes, at dette forslag på udmærket måde følger tingene op.

Der er selve spørgsmålet om erstatningerne, som vi måske godt kunne tænke os udformet lidt anderledes, idet vi mener, at det rigtige måtte være, at den jord, der blev eksproprieret, blev betalt efter det, den var værd til sit hidtidige formål, hvad enten det nu var landbrugsjord eller gartnerijord. Vi synes ikke, det er rigtigt, at der i selve ekspropriationserstatningen indbygges en inflationsgevinst, hvor man skønner over, hvad jorden ville være værd, hvis den blev udstykket til byggegrunde. På den måde kan man også undgå, at der sker en voldsom spekulation på udstykningsområdet. Det må vel også tilføjes, at der er mange kommuner, som har undladt at udstykke, ikke fordi vi har manglet en sådan lov, men fordi kommunerne ikke har været deres opgave voksen på det område og i alt for høj grad har overladt det til private at opkøbe og udstykke store gårde og på en sådan måde, at disse byggefirmaer bestemmer, at kun byggefirmaets huse må opføres på de pågældende grunde, som udstykkes. Det er en ganske urimelig favorisering af store byggeforetagender, og derfor må kommunerne anderledes ind i hele udstykningsproblematikken. Det kan denne lov medvirke til, og vi kan give den en positiv tilslutning.

Poul Westergaard (DR):

Også min gruppe hilser det foreliggende lovforslag velkommen. Retsforbundet har ofte rejst kravet om, at kommunerne får adgang til at ekspropriere jord til boligformål også i det videre omfang, som der her er

tale om, og det er klart, at vi også finder det rimeligt med en ekspropriationsadgang for de arealer, der ønskes udlagt til industriformål.

Den videregående ekspropriationsadgang er ikke mindst nødvendiggjort af den omstændighed, at dette høje ting jo i så mange år de facto har lukket øjnene for den meget omfattende spekulation, der foregår her i landet, og har undladt at imødegå den med de eneste virkelige hensigtsmæssige midler, nemlig en effektiv værdistigningsbeskatning, som ville gøre jordspekulation uinteressant i dette land og ville give en ligelig fordeling af de værdistigninger, som det rettelig tilkommer hele Danmarks befolkning at få ligelig andel i.

Dette fører mig til at sige, at det måske ikke er tilstrækkeligt, at vi ved lov giver kommunerne de fornødne muligheder for at sikre sig jord til byudviklingsformål, men at disse muligheder formentlig bør suppleres med rimelige regler for, til hvilken pris kommunerne skal erhverve arealerne, hvordan pengene skal skaffes, og hvordan kommunerne derefter skal forvalte deres erhvervede jordarealer. Jeg er på disse områder enig med den foregående ordfører og med hr. Henning Philipsen i, at her er ting, som vi behøver at drøfte nærmere, hvis formålet med denne lovgivning skal tilgodeses.

Særlig vanskeligt har vi ved at acceptere, at kommunerne i nogle tilfælde køber til rene favørpriser, og det vil altså sige under markedsprisen, afhænder arealerne til lange køer af efterspørgere, dem, fru Kirsten Jacobsen omtalte som deltagere i boliglotteriet, afhænder dem og dermed i virkelighed giver særfordele til enkelte borgere og lader jorden gå ud i den almindelige spekulation igen. Vi synes derfor, at en videregående ekspropriationsadgang for kommunerne bør ledsages af regler om, at de kommunalt erhvervede arealer ligesom anden jord i offentligt eje normalt ikke bør kunne sælges, men fortrinsvis skal afhændes ved bortleje på lange kontrakter og naturligvis til en markedsbestemt leje. Min gruppe vil overveje at tage et initiativ på dette område, og jeg kan nu forstå, at der muligvis kan komme flere til at stå bag et sådant initiativ.

Men som sagt, vi er positivt indstillet over for det socialdemokratiske forslag, og

[Peul Westergaard.]

vi vil gerne medvirke til dets gennemførelse, og vi håber også, at der bliver mulighed for at supplere det på nogle af de områder, jeg her har berørt.

Ordføreren for forslagsstillerne (*Auken*) (S):

Jeg vil gerne starte med at takke ordførerne og ministeren for de bemærkninger, der er fremkommet til vort forslag om ekspropriationsadgangen til bolig- og erhvervsformål. Og navnlig vil jeg da takke de ordførere for det radikale venstre, centrum-demokraterne, socialistisk folkeparti, kristeligt folkeparti, Danmarks kommunistiske parti og Danmarks retsforbund, som stillede sig positivt over for den tankegang, der ligger i forslaget, og som — med forskellige bemærkninger fra de enkelte partier — var villige til at medvirke til forslaget gennemførelse efter de ændringer, vi nu kan blive enige om i udvalget.

Jeg vil også gerne sige tak til venstre og til miljøministeren for, at man er forstående over for, at der er problemer her, der skal løses, og at man er villig til at se på det i udvalget.

Negative over for forslaget var jo faktisk kun det konservative folkeparti og fremskridtspartiet, som på dette område tilsyneladende helt er låst fast i gammeldags tænkemåde, og ikke er parat til overhovedet at ville røkke sig for at give kommunerne, for at give samfundet, almenvellet, bedre muligheder for at kunne planlægge.

Lad mig starte med at sige nogle enkelte ting til ministeren. Jeg var glad for, at ministeren udtrykte forståelse for de reelle problemer, der ligger bag forslaget. Hvis man skal sikre en rimelig byudvikling, hvor enkelte grundejere ikke skal kunne bremse en planlægnings gennemførelse, er det nødvendigt, at kommunen har adgang til ekspropriation, hvis det er væsentligt for planens gennemførelse, at den kommer til at råde over det pågældende areal. Det er nødvendigt, hvis man ikke vil give den enkelte grundejer mulighed for at bremse planlægningens gennemførelse, at kommunerne som det yderste nødværge har ekspropriationsadgangen til at kunne gennemføre deres planlægning, også når det gælder planlægning, der omfatter bolig- og erhvervsformål. Det er efterhånden almindeligt anerkendt, at kommu-

nerne har behov for en sådan adgang. Der er langt imellem den venstre- og konservative kommunalpolitiker, der er ansvarlig for kommunal planlægning, som ikke på tomandshånd vil medgive, at man i høj grad har brug for en sådan ekspropriationsadgang som et nødvendigt rygstød. Og det er da også bestemmelser, der er gennemført ikke alene i de øvrige nordiske lande, men også i andre dele af riget, i Grønland og på Færøerne, og det er gennemført i en lang række andre lande, som vi snævert samarbejder med. Jeg kan bare nævne England, Vesttyskland, Frankrig, Italien og hele Benelux. Kun Danmark er planlægningsmæssigt på dette område et rent u-land.

Derimod kan jeg ikke være enig med ministeren, når ministeren siger, at gennemførelsen af dette forslag, som der står et så bredt folketingsflertal bag, skal udskydes til at gennemføres i forbindelse med næste etape af planreformen. Vi kan ikke, hr. minister, skyde denne sag længere ud. Socialdemokratiet mener, at der i virkeligheden her i folketinget igennem mange år, også under VKR, hvis ikke den særlige konstellation havde været til stede på det tidspunkt, har været et klart flertal for en sådan lovgivning. Uanset hvordan man tilrettelægger rammerne for den kommunale planlægning, den primærkommunale planlægning — og her er vore forventninger til miljøministerens forslag meget store — så må efter vor bedømmelse et flertal her i folketinget ventes at kræve, at kommunerne får mulighed for også at ekspropriere til bolig- og erhvervsformål, og det kan man sikre ved at gennemføre det forslag, med de ændringer, vi nu kan blive enige om i udvalget, som socialdemokratiet her har fremsat.

På den anden side må det også være naturligt, at miljøministeren får mulighed for i udvalget om fysisk planlægning at give udvalget en redegørelse for sine principielle tanker i forbindelse med gennemførelsen af den kommende etape af planreformen, så vi kan lade disse overvejelser indgå i vor behandling af dette forslag, som jeg mener der er så stor brug for, uanset hvordan næste etape af planreformen kommer til at tage sig ud. Og jeg kan næppe forestille mig, at ministeren skulle stille sig hindrende i vejen for, at et flertal her i folketinget nu endelig får mulighed for at gennemføre en lovgiv-

[Auken.]

ning, som et flertal her i folketinget ønsker skal gennemføres.

Må jeg så sige til fru Kirsten Jacobsen fra fremskridtspartiet, at det er rigtigt, at vi mener, at denne ekspropriationsadgang er et rygstød for kommunerne, som vil give bedre mulighed for fri handel. Nu har man haft disse bestemmelser i Sverige i over 20 år, og man bruger dem praktisk talt aldrig, fordi bare den blotte eksistens af disse bestemmelser gør, at den frie handel har bedre vilkår at udfolde sig under. Derfor virker adgangen fremmede på den frie handel, men den virker ikke — kan jeg sige til ordføreren for fremskridtspartiet — fremmede for den enkelte grundspekulants muligheder for at udnytte et samfunds bekneb for arealer på et bestemt område. Dér virker den ikke fremmede, men den virker i høj grad fremmede for den frie handel i forbindelse med den normale gennemførelse af kommunernes planlægning.

Til hr. Ivar Hansen fra venstre skal jeg kun sige, at vi er glade for, at man fra venstres side er parat til at medvirke til et dybtgående udvalgsarbejde. Der er lagt en betydelig grund, og jeg er sikker på, at når udvalgets medlemmer får adgang til det store materiale, vi allerede har gennemgået, så vil man også fra venstres side erkende, at det er nødvendigt, at vi nu får gennemført disse bestemmelser. I hvert fald må det — og det er også en bemærkning til de konservative — virke ejendommeligt, når vi her i tinget i enighed i 1972 kunne vedtage en lovgivning, der gav adgang til ekspropriation til alment rekreative formål, at vi så ikke skulle kunne give adgang i denne lovgivning til ekspropriation til bolig- og erhvervsformål. Vi skal passe lidt på, at der er overensstemmelse mellem det, vi gør det ene år, og så det, vi afviser at gøre det andet år.

Til den radikale ordfører kun dette, at jeg er enig i de betragtninger, der blev gjort gældende om nødvendigheden af at gennemføre denne lovgivning. De konkrete punkter, der blev nævnt, vil vi også fra socialdemokratiets side være interesseret i nærmere at få belyst under udvalgsarbejdet.

Det samme kan jeg sige til hr. Iversen fra centrum-demokraterne, og jeg var også glad for de bemærkninger, han gjorde til hr.

Hans Tofts mistillid over for kommunalbestyrelsers administration af loven.

Jeg skal, da min taletid er ved at være opbrugt, fatte mig i korthed om de sidste ordføreres indlæg og kun sige til hr. Honoré, at nogle af de spørgsmål, som hr. Honoré rejste i forbindelse med den måske lidt vage formulering af enkelte bestemmelser, har vi forsøgt afklaret i det udvalgsarbejde, der har foregået. Når vi f. eks. har brugt udtrykket „væsentlig betydning“ for en iværksat planlægnings gennemførelse, så er det et udtryk hentet direkte fra byplanlovens § 12, og der er i retspraksis en ret klar definition af, hvad der ligger i dette med væsentlig betydning, som gør, at der måske ikke er grund til helt at nære de betænkeligheder, som hr. Honoré var inde på.

Det, hr. Honoré sagde om de menneskelige hensyn er vi i socialdemokratiet opmærksom på, men det er jo noget, der gælder al ekspropriation, hvad enten det er ekspropriation til kirkegårde, til alment rekreative formål, til veje, eller det drejer sig om gennemførelse af ekspropriation til bolig- og erhvervsformål.

Så vil jeg endelig til hr. Kaj Hansen og hr. Poul Westergaard sige, at de spørgsmål, der her blev rejst fra de to ordføreres side, er vi også parat til at se på under et udvalgsarbejde.

Miljøministeren (Holger Hansen):

Jeg vil godt gøre nogle bemærkninger til hr. Auken, ordfører for forslagsstillerne. For at kvittere for hans venlige bemærkninger til mig vil jeg godt ligesom for at klargøre det sige, at personlig er jeg negativ over for det forslag, der ligger, men jeg vedstår, at vi har nogle problemer nogle steder, der skal løses. Jeg mener ikke, dette forslag er den rigtige måde at løse dem på. Jeg mener, der er andre tanker, der skal undersøges, der er andre muligheder, der skal graves dybt i, inden man går til noget så væsentligt og noget så vigtigt som en lovgivning om ekspropriation ikke alene til boligformål, men også til erhvervsformål.

Om det sidste vil jeg gerne sige, at vi jo var dybt inde i dette problem under behandlingen af et lignende lovforslag i fjor, som hr. Auken sikkert også husker, og hvor vi jo netop stødte på det meget vanskelige

[Miljøministeren.]

spørgsmål: vil en sådan lovgivning betyde, at man kan tvinge mennesker væk, der udfører et erhverv bundet til et bestemt område, ved en ekspropriationslovgivning, som måske derefter giver andre muligheden for at udøve dette erhverv i dette bestemte område?

Her er altså vældig mange problemer, og jeg vil gerne være med til, at vi får alle disse problemer belyst, det er klart, men man skal bare ikke tro, at lovforslaget hverken er så let at trænge igennem her i salen eller at trænge igennem de saglige problemer, som skal belyses, før vi går til noget sådant.

Hr. Auken forudsatte ligesom, at jeg var rede til at komme i udvalget om fysisk planlægning for i et samråd at redegøre for, hvilke principper der ville blive nedlagt i den kommende planlægningslovgivning. Det er da klart, at jeg er rede til at komme til samråd, hvornår udvalget beder mig om det, også om de principper, der skal nedlægges i den kommende planlægningslovgivning, i det omfang jeg på det tidspunkt er så vidt fremme. Men jeg må dog sige til hr. Auken, at det da vist er at begynde i den forkerte ende. Dette er, så vidt jeg kan skønne, en lille detalje i hele vort planlægningssystem, en lille ny detalje, og det vil da vist være temmelig bagvendt, hvis vi skulle begynde med at lovgive om detaljen og så tage hovedsagen eller reformerne bagefter, at vi ligesom skulle lovgive om detaljen først og så indrette reformens principper bagefter. Det kan dog vist ikke være hensigten. Jeg ville være lidt forbavset, hvis socialdemokratiets ordfører, som også er forslagsstiller, her skulle ønske sig en procedure ved behandlingen af planlægningslovforslag, hvor man greb sagerne så trekantet og så bagvendt an, og det venter jeg sådan set heller ikke. Jeg går ud fra, at lovforslaget er fremsat, fordi man i socialdemokratiet havde behov for at markere, at man stadig var af samme opfattelse, som man var som regeringsparti. Det skal jeg ikke bebrejde nogen — det kunne da bare mangle — men jeg forventer sådan set, at man samtidig erkender den nære sammenhæng med den reform, som skal komme.

Jeg er ikke i tvivl om, at hr. Auken har ret, når han mener at kunne finde adskillige,

også venstreborgmestre, som var interesseret i en sådan lovgivning. Det er da klart, at de fleste, som sidder og administrerer et område, vil gerne have gode muligheder for at kunne administrere efter den linje, de ønsker sig; det skulle være underligt andet. Men vi bliver jo nødt til også at kigge på sagerne fra den anden side, og dér synes jeg, hr. Honoré sagde noget væsentligt. Der er jo også et hensyn over for borgerne. Der er det hensyn, at det for den enkelte er et vældig stærkt indgreb, såfremt man gennemfører en egentlig ekspropriation. De planlægningsbeføjelser, kommunerne, amterne og miljøministeriet har i dag, føles bestemt allerede som et vældig stærkt indgreb, og hvis hr. Auken tvivler, kan jeg godt forklare, i hvilket omfang vi mangler at kommunikere baggrunden for vor lovgivning på disse områder ud til befolkningen.

Jeg appellerer for det første altså til, at vi søger at betragte alle disse ting i deres helhed. For det andet, at vi forsøger at forklare offentligheden, den befolkning, der skal leve med disse restriktioner, som det jo er, og som findes i al planlægning, det så grundigt som muligt. Vi vil i hvert fald i miljøministeriet have dette sidste for øje. Jeg tror, det er meget vigtigt.

Og så bare til sidst: jeg er naturligvis rede til at medvirke til en udvalgsbehandling om dette lovgivningsspørgsmål, men henstiller, at man forstår mit synspunkt, at dette er en del af et hele, jeg vil endda sige en lille del af en vældig stor helhed.

Honoré (KrF):

For at forebygge misforståelser vil jeg lige sige til hr. Auken, at jeg var glad for hans positive bemærkninger om mit indlæg, men jeg er bare bange for, at hr. Auken foretager en lidt videregående fortolkning af mit indlæg. Vi vil ikke, som jeg sagde, på forhånd afvise en beskeden udvidelse af ekspropriationsretten, men der er altså mange problemer knyttet til det, store muligheder for misbrug, så hvorvidt vi vil kunne medvirke til gennemførelsen af et sådant lovforslag, må foreløbig stå hen. Men vi vil i hvert fald ud fra disse betragtninger under udvalgsarbejdet overveje de konsekvenser, et sådant lovforslag kan have.

Ingomar Petersen (RV):

Jeg kan ikke være helt enig med miljøministeren i, at dette lovforslag er en meget lille del af hele planlægningsreformen. Jeg tror, det er en meget væsentlig del af det, at man — vel at mærke i yderste nødstilfælde, når alle andre muligheder ikke mere står åbne — kan lave en fornuftig planlægning.

Jeg ved da, at i den nye miljølov er der pligt til ude i de kommunale led at finde frem til områder, hvor særligt forurenende virksomheder kan placeres. Det kan være virksomheder, som af hensyn til forureningen ikke kan ligge op ad bysamfund, men altså i det åbne land, og det ville da samfundsmæssigt være en meget trist historie, hvis man ikke i yderste nødstilfælde havde den mulighed også dér for at kunne ekspropriere for at få en sådan virksomhed placeret. Vi kan simpelt hen ikke opfylde den nye regionplanlovs krav og den nye miljølovs gode intentioner uden at have en mulighed for ekspropriation i sidste instans.

Når miljøministeren taler om, at man kan udskyde det til den nye og kommende planlægningsreform, vil jeg gerne tilføje, at man da også bliver nødt til i denne reform at have en eller anden ekspropriationsmulighed. Jeg kan ikke forestille mig, at man vil kunne løse problemet uden ordet „ekspropriation“, og jeg tror på, at det vil være muligt at lave en fornuftig lov om ekspropriation inden for de her omtalte områder og således, at den lov ikke kan misbruges. Jeg har megen tiltro til, at den nære kommunikation ud til befolkningen og det nære samfund, som miljøministeren omtaler så meget, nu engang foregår bedre ude i de kommunale led, end det foregår herinde fra Christiansborg. Det er også, når det drejer sig om ekspropriationer til vejformål og de mange andre formål, som man i dag har mulighed for, at det ligesom går meget lettere, når det er kommunalbestyrelsen, der går ud og taler med borgerne og klarer problemerne, end når der kommer en stor, fin ekspropriationskommission ovre fra København.

Vedrørende dette med, at det er kommunerne, der skal administrere loven, vil jeg gerne sige, at hvis vi i folketinget for en gangs skyld sørger for virkelig at vide, hvad det er, vi vedtager, ved også at behandle cirkulærer og bekendtgørelser, så vi herinde

er helt sikre på, at denne lov vil blive administreret, så den ikke bliver misbrugt, så er jeg for mit vedkommende ikke så nervøs for at gå i gang med en sådan lov. Jeg tror, vi under udvalgsarbejdet, når vi kommer til at drøfte problemerne sagligt, også kan finde frem til noget, og jeg tror, det vil glæde mit radikale hjerte, hvis de konservative også på dette punkt vil blive fornuftige, og det tror jeg også de bliver. Jeg tror også, de har megen tiltro til den nære kommunikation, og jeg tror også, det konservative folkeparti har tiltro til, at der sidder fornuftige folk ude i kommunerne.

Kaj Hansen (DKP):

Til ordføreren for forslagsstillerne, hr. Auken, skal jeg kun sige, at jeg håber, vi kan komme igennem med dette forslag og gerne med de ændringer, hvad angår erstatningsbestemmelserne, som jeg har nævnt.

Jeg vil gerne sige til miljøministeren, at det med miljø efterhånden klinger godt i samfundet, men jeg er noget skuffet over, at miljøministeren prioriterer boligformål så lavt. Nu hvor man har set, hvordan den ene motorgade efter den anden er blevet pløjet ind igennem byernes centre, og har set, hvordan en masse huse og ejendomme har måttet vige for trafikformål af den ene eller den anden art, hvorfor skal boligformål så prioriteres så lavt? Jeg synes, det går igen meget ofte her i tinget, at når det drejer sig om boliger, så betragtes det sådan på linje med farve-tv eller andre brugsgenstande. Boligen er jo en vældig social faktor her i samfundet, og den må prioriteres meget højt. Jeg ved godt, at loven giver adgang til at prioritere også til erhvervsformål, men det er, mener jeg, først og fremmest boligformål, den tager sigte på.

I forlængelse af al den snak kommunalt selvstyre, og hvad ved jeg, om nærdemokrati osv., er det nødvendigt at udstyre kommunerne med et sådant værktøj, at de på den mest forsvarlige og miljøvenlige måde kan tilrettelægge boligpolitikken, udstykningen og planlægningen i de enkelte områder. Så jeg synes, miljøministeren i hvert fald ikke skulle stille boligformål ringere end trafikformål.

Ordføreren for forslagsstillerne (Auken) (S):

Der var en enkelt af miljøministerens

[Auken.]

bemærkninger, der nok kan give anledning til nogen overraskelse. Miljøministeren sagde, at spørgsmålet om kommunernes adgang til ekspropriation til bolig- og erhvervsformål var en detalje, man havde nær sagt en bagatel, et næsten ubetydeligt lille bitte led i en meget, meget, meget større helhed.

Når man tænker på de, jeg havde nær sagt kraftudtryk, der er blevet anvendt i tidens løb fra både ministerens partis side og fra konservativ side, når vi har rejst spørgsmålet om ekspropriationsadgang til bolig- og erhvervsformål, og når man tænker på f. eks. den tale, som hr. Hans Toft har holdt her i dag, så er det efter min mening udtryk for en meget stor ændring i den borgerlige opfattelse, hvis man nu er kommet til det resultat, at der her kun er tale om en detalje, en bagatel. Nej, der er tale om et væsentligt punkt — dér er vi enige i de tidligere borgerlige opfattelser — hvor vi giver kommunerne en betydelig bedre mulighed for at kunne gennemføre den planlægning, som man fastlægger ude omkring i kommunerne. Der er for os ikke tale om en detalje, men om noget meget væsentligt, noget, som vi tror simpelt hen er forudsætningen for en fornuftig planlægning i kommunerne.

Derfor er vi, kan jeg godt sige til ministeren, fra socialdemokratiets side ikke indstillet på, at et stort flertal her i folketinget skal pålægge sig selv begrænsninger med hensyn til de forslag, man gennemfører af hensyn til den næste etape i planreformen. Det er vi ikke indstillet på. Vi mener, at hvis der er et stort flertal her i folketinget for disse forslag, disse tanker, ja, så må dette flertal give sig udtryk i, at man får gennemført en lovgivning. Jeg mener, at en regering, der kun sidder på 22 mandater, burde være interesseret i på dette vigtige område at få direktiv fra et flertal i folketinget om styrken i det forslag, man skal lægge frem siden hen. Det må da være et godt punkt at få afklaret, inden man kommer med planlovsreformen, om folketinget under alle omstændigheder ønsker at give kommunerne adgang til at ekspropriere til bolig- og erhvervsformål.

Når ministeren prøver at tolke baggrunden for vort forslag og siger, at det måske

mere er af principielle grunde, vi fremsætter det, så kan jeg kun sige til ministeren, at hvis ministeren vil vide, hvorfor socialdemokratiet har fremsat dette forslag, så skal vi give det helt korte og helt klare svar, at det er for at få det gennemført, hvis der er flertal for det her i folketinget. Og vi tror, der i det nuværende folketing, som der var det i det tidligere folketing, som der har været igennem mange år, er et betydeligt flertal for at fremskaffe de fornødne redskaber for kommunernes planlægning.

Men jeg vil endnu en gang sige ministeren tak for, at han ikke på forhånd har stillet sig afvisende med hensyn til at medvirke ved udvalgsbehandlingen, og jeg forstår også, at ministeren ikke vil stille sig afvisende, hvis et flertal her i folketinget finder sammen om at gennemføre en lovgivning selv om den måske på nogle punkter strider mod en principiel opfattelse i ministerens parti.

Miljøministeren (Holger Hansen):

Til hr. Aukens sidste bemærkning vil jeg gerne sige, at dér tolker han mine udtalelser videre, end han kan forsvare, men det kan vi jo så siden komme tilbage til.

Det er klart, at hvis der er et flertal i folketinget for det lovforslag, som hr. Auken har fremsat på socialdemokratiets vegne, så vil det kunne manifestere sig. Det, jeg har følt det nødvendigt at sige ved denne første behandling, har været, at for mig er planlægningslovene et stort kompleks, og for mig er dette lovforslag og de problemer, dette lovforslag tager sigte på at løse — det må dog være det, der er det egentlige — en detalje deri. Jeg ved ikke, om hr. Auken husker, hvordan vi i udvalget i fjor nøje gennemgik de eksempler, som det daværende boligministeriums afdeling for planlægning fremførte over for udvalget. De gav ikke mig grundlag for at ræsonnere, som jeg ser forslagsstillerne gør det i bemærkningerne, hvor man siger, at arbejdet i folketingsudvalget åbenbarede, at der eksisterede et påtrængende behov. Så står der noget, som vist ikke skulle have stået der, altså nogle forvirrende bemærkninger:

„... for ikke alene at kunne ekspropriere arealer til boligbyggeri, men også at kunne ekspropriere til erhvervsbebyggelse“.

Det var i hvert fald ikke mit skøn, da vi

[Miljøministeren.]

diskuterede disse ting i fjor, at det var så åbenbare eksempler, man kom frem med.

Men lad nu det ligge. Lad os kalde det detaljer eller hovedsager, ligesom vi nu har hjerte til. Jeg har altså den opfattelse, at planlægningslovgivningen, strækkende sig over land- og byzonenloven, region- og landsplanloven og den revision af den kommunale planlægning, som nu forestår, er et stort hele, og spørgsmålet om de enkelte situationer, hvor, som det er sagt, private interesser kan lægge sig hindrende i vejen for en offentlig planlægning, er et lille bitte hjørne. Det må dog vist erkendes.

Jeg mener altså, at vi bør se disse ting i sammenhæng. Nu må vi jo se, hvad vi kan komme til i udvalget, og så må, som hr. Auken siger, folketingets flertal jo vise sig.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til udvalget om fysik planlægning. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om værdisikret (indeksreguleret) opsparing og finansiering [af Dahlgaard m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (Nr. XXVII) findes i tillæg A. sp. 1691, fremsættelsen i tidenden sp. 1919).

Forslaget sættes til forhandling.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Taletiden for ordførere og medlemmer er i første omgang 10 minutter, idet den mellem

partierne aftalte begrænsning af taletiden ikke gælder i denne sag.

Økonomiministeren (Nyboe Andersen):

Formålet med dette forslag til beslutning, der er fremsat af det radikale venstre og socialdemokratiet, er jo dels at fremme opsparingen i pengeform, dels at tilvejebringe forudsætninger for indeksregulerede udlån, især til boligbyggeri.

Hvad det første formål angår, kan vist ingen benægte, at der er behov for at skabe bedre vilkår for den opsparing, der foregår i form af pengeværdier, og som derfor lider under inflationen og under de stærkt stigende priser. Det er vel indlysende, at folk, der skal have anbragt pengeopsparing, gerne vil have mulighed for at kunne gøre det på en pristalsreguleret måde, og det kan ikke nægtes, at de senere års prisstigninger har skabt hårde vilkår for den del af opsparingen, der er anbragt i obligationer eller som indlån.

Hvad det andet formål angår, udlåns siden, er det jo naturligt nok, at folk, der skal optage lån, i visse tilfælde kan føle sig fristet til at bruge en låneform, hvor renter og afdrag i de første år bliver lempelige. Risikoen er naturligvis, at disse rent øjeblikkelige fordele kan komme til at virke uforholdsmæssig stærkt, så man ikke tager tilstrækkeligt hensyn til, at indeksreguleringen på længere sigt kan føre til måske endda meget væsentlige stigninger i ydelserne. Man risikerer, det bliver sådan lidt af det, lægerne kalder en indslumringspille, som man falder godt i søvn på, men hvor man så til gengæld har det dårligt sent på natten.

Ingen kan jo vide, hvor store stigninger der over en længere periode kan blive tale om i prisniveauet. En låntager vil ikke normalt være i stand til at skabe sig noget særlig godt overblik over sine muligheder for at klare de stigende forpligtelser. Man må også huske på, at ligegyldigt hvilket indekstal man regulerer fordringerne efter, er det vel temmelig sikkert, at ikke alle grupper af låntagere kan regne med at få deres indtægt